

تحلیل مقایسه ای اقتصاد
ایران پیش و پس از انقلاب

اقتصاد ایران

شاخص های اقتصادی

۱_ تولید ناخالص داخلی (GDP) : ارزش ریالی همه کالاها و خدماتی را که در طول یک دوره زمانی و در یک محدوده جغرافیایی خاص تولید و ارائه شده است تولید ناخالص داخلی گویند

۲_ تولید ناخالص داخلی واقعی : با توجه به محاسبه GDP بر اساس قیمت کالاها و خدمات ، در GDP اسمی افزایش قیمت ها نیز سبب افزایش سطح GDP جامعه میشود و این موضوع گویای واقعیت های رشد اقتصادیست ، لذا برای درک دقیق تر روند تولید در جامعه ، محاسبه GDP واقعی ، ارزش ریالی / دلاری کالا و خدمات تولیدی بر اساس قیمت های ثابت در یک سال خاص مدنظر قرار میگیرد و بدین صورت اثر تورم حذف میشود . این شاخص بسیار دقیق تر از شاخص GDP اسمی است

تولید ناخالص داخلی بر حسب شاخص برابری قدرت خرید (PPP)

هرچند GDP اندازه اقتصاد های دنیا را به خوبی مشخص میکند، یک ضعف عمده و مهم شاخص GDP در مقایسه کشور های دنیا خصوصا در سطح استاندارد زندگی آن هاست. برای سنجی استاندارد زندگی از اخص سرانه استفاده می شود و برای مقایسه قدرت خرید از شاخص برابری قدرت خرید (PPP) استفاده می شود. این شاخص با در نظر گرفتن یک سبد کالایی ثابت با قیمت های مشخص اقدام به یک نرخ ارز برابری قدرت خرید میکند تا از طریق میزان GDP را بر اساس قدرت خرید کشور های مختلف مورد محاسبه قرار می دهند و قوی ترین شاخص ک گویای قدرت خرید کشور ها نیز هست و کشور ها را از این جهت قابل مقایسه میکند، همین شاخص است.

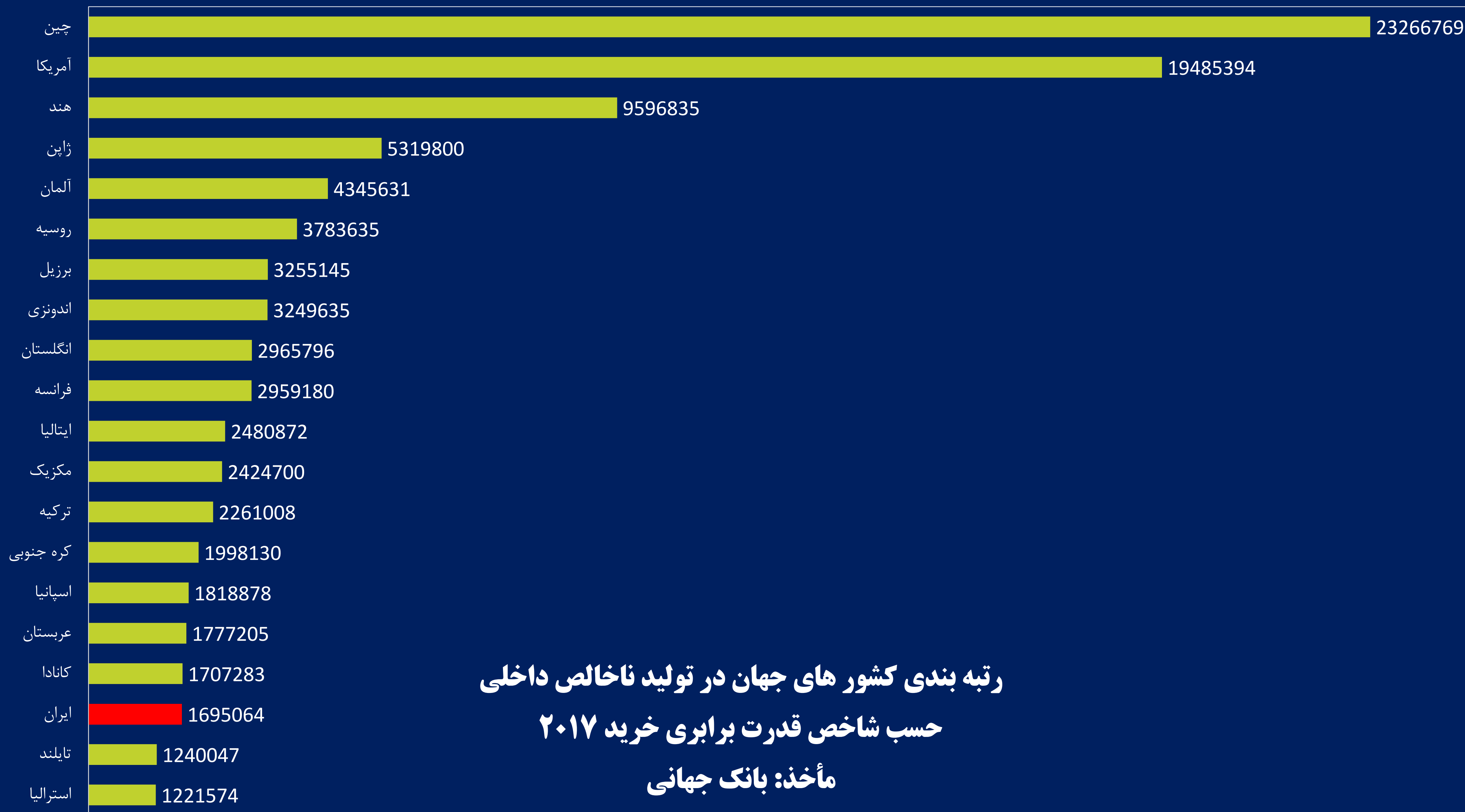
قدرت

برابری

خرید

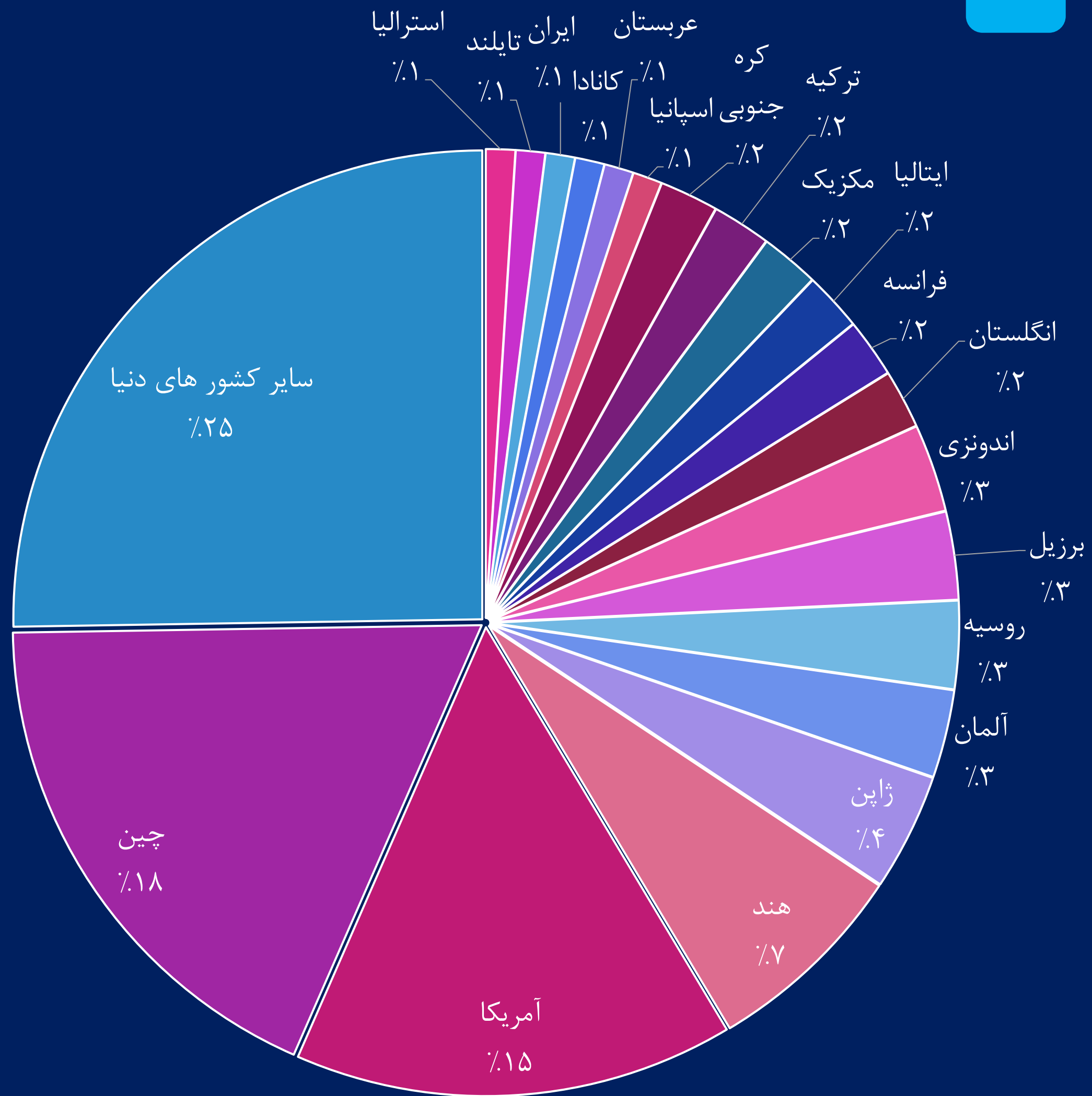
تولید ناخالص داخلی (PPP)

رتبه بندی کشورهای جهان در تولید ناخالص داخلی

حسب شاخص قدرت برابری خرید ۲۰۱۷

مأخذ: بانک جهانی

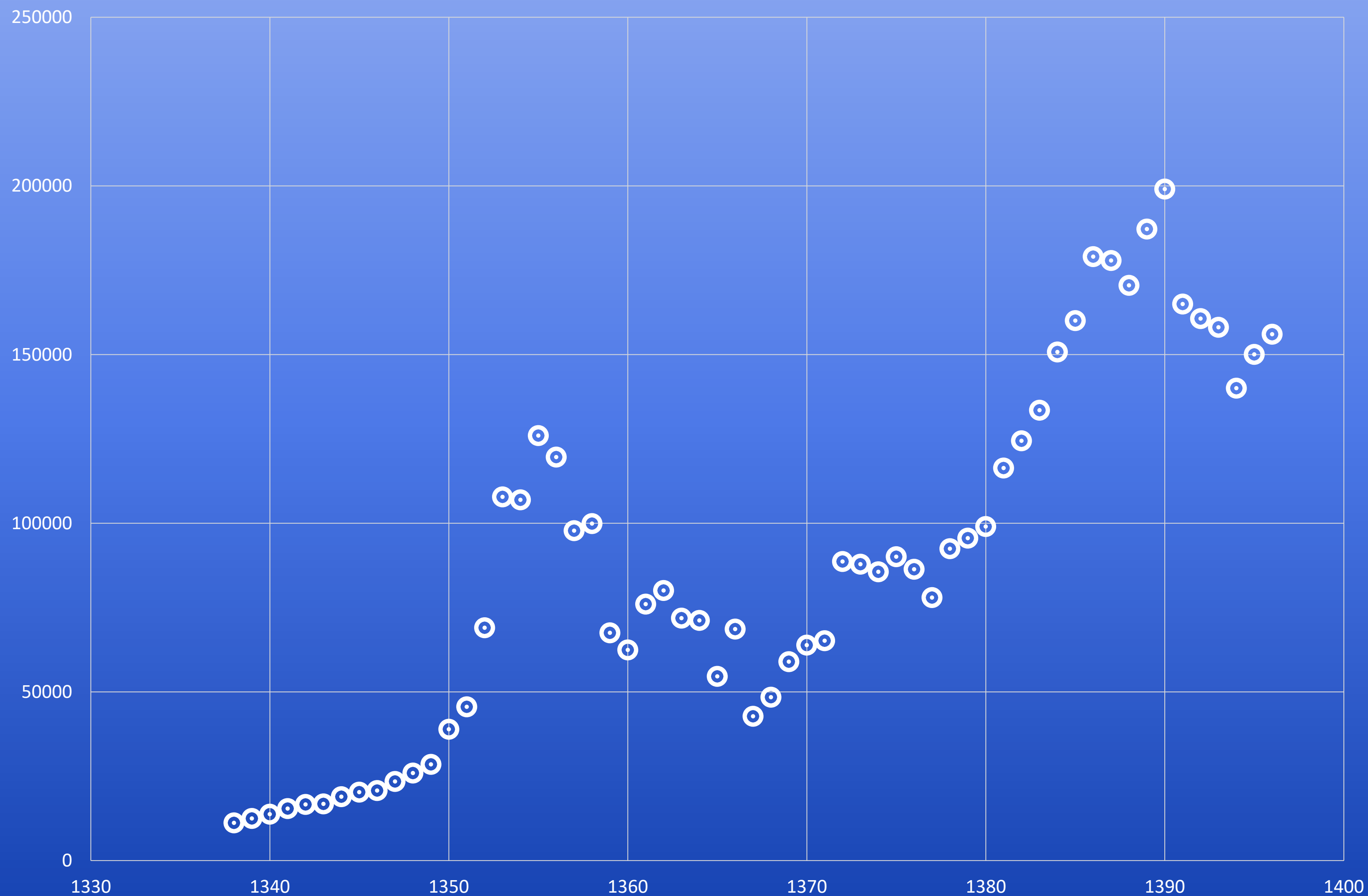

از آنجا که تولید ناخالص جهان برابر با ۱۲۸۷۱۸۳۸۲ میلیون دلار است، سهم ایران از این سطح از تولید تنها ۱,۳ درصد از تولید کل جهان است. این در حالی است که اقتصاد چین با ۱۸ درصد بالاترین سهم در تولید ناخالص داخلی دنیا را دارد، آمریکا ۱۵ درصد و هند ۷ درصد از آن را به خود اختصاص داده است.

بر اساس ۷۵ درصد از تولید ناخالص داخلی تنها متعلق به ۲۰ کشور دنیاست و سهم باقی کشورهای دنیا تنها ۲۵ درصد است

سهم کشورهای مختلف دنیا در تولید ناخالص داخلی (مأخذ: بانک جهانی)

تولید ناخالص ملی قیمت های ثابت سال ۱۳۸۳ (میلیارد دلار)
 مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

در سال های ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۵ به دلیل شک نفتی در اقتصاد دنیا و افزایش چشمگیر درآمد های نفتی ایران، این شاخص در سال ۱۳۵۵ به ۱۲۵ هزار میلیارد رسید. در سال ۱۳۵۷ و پایان حکومت پهلوی تولید ناخالص داخلی به ۹۸ هزار میلیارد تومان رسید که در نوع خود رقم قابل توجهی بود.

بعد از انقلاب اسلامی ایران و آغاز تحریم ها و فشار های اقتصادی و نیز آغاز تولید ناخالص ملی در ایران در سال ۱۳۶۸ و پایان جنگ تحمیلی به ۴۸ هزار میلیارد تومان رسید. از سال ۶۸ و پایان جنگ تحمیلی و آغاز بازسازی کشور روند رشد اقتصادی ایران آغاز گردید، به گونه ای که در یک دوره ۲۰ ساله اقتصاد ایران رشدی معادل ۳۵۴ درصد را تجربه کرد و به عددی معادل ۱۷۰ هزار میلیارد تومان رسید. در سال های ۸۸ تا ۹۰ نیز رشد اقتصادی مسیر مناسبی را طی کرد به گونه ای که تولید ناخالص داخلی به ۱۹۹ هزار میلیارد تومان نزدیک شد. با این وجود از سال های ۱۳۹۰ تا سال ۱۳۹۴ تولید ناخالص داخلی مجددا شروع به کاهش کرد که در سال های ۱۳۹۶ به ۱۵۶ هزار میلیارد تومان رسید.

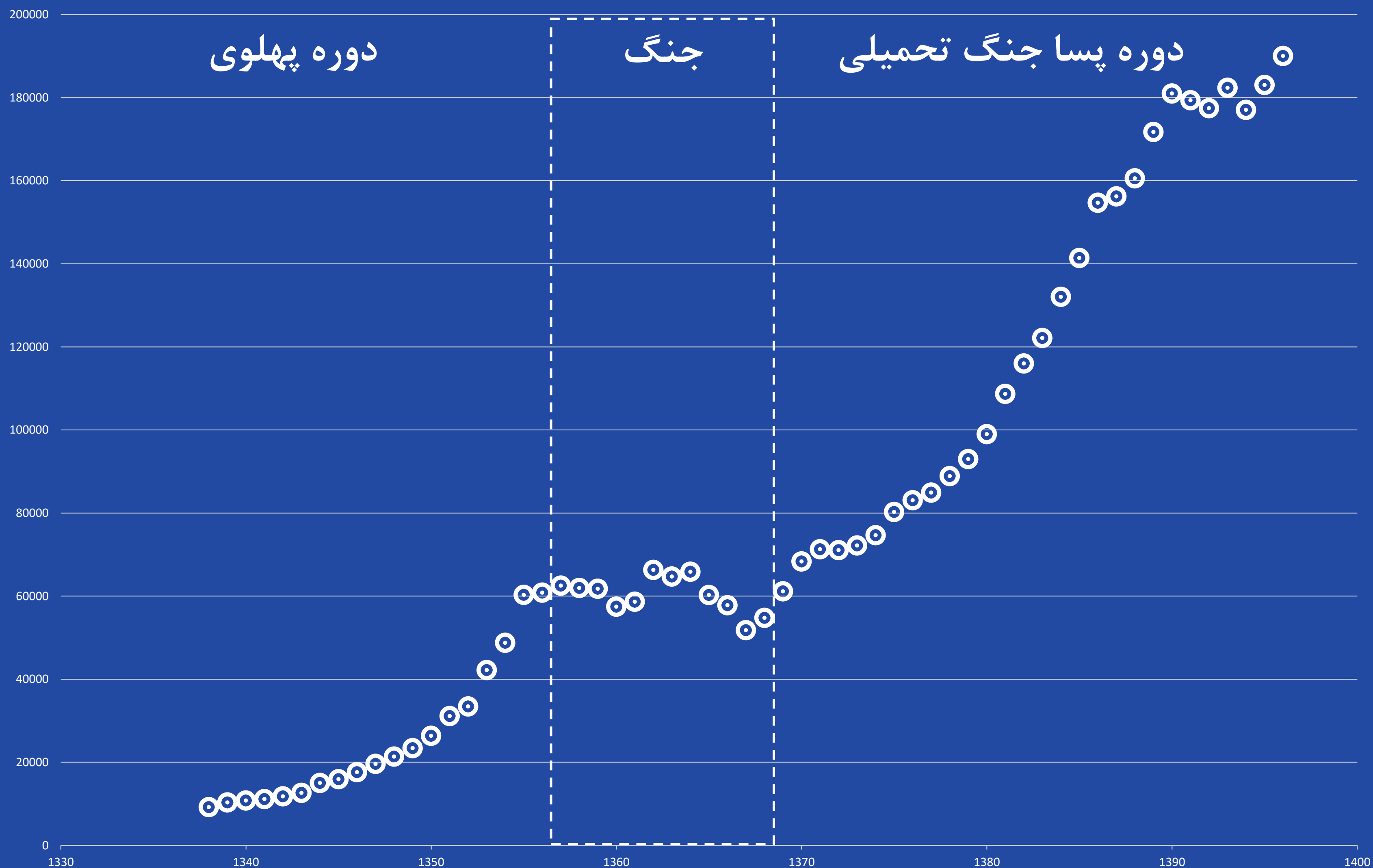
تولید ناخالص داخلی بدون نفت

بخش قابل توجهی از تولید ناخالص داخلی در کشور، مربوط به درآمد های نفتی است که قیمت آن به صورت خارج از کنترل دولت تعیین شده و همین موضوع سبب شده است که با تغییرات قیمت نفت، تولید ناخالص داخلی که ارزش ریالی است تحت تاثیر قرار گیرد. از آنجا که نوسانات قیمت نفت در بازار های جهانی بسیار زیاد بوده و هست، تولید ناخالص داخلی نیز از این نوسانات بی بهره نمانده است. لذا به منظور بررسی عملکرد واقعی بخش تولید شامل صنعت، کشاورزی و خدمات، یکی از روش های ارزیابی عملکرد تولید در کشور، حذف درآمد های نفتی از جمله تولید ناخالص داخلی است. از این رو با کسر درآمد های نفتی از مجموع تولید ناخالص داخلی، میتوان تحلیل دقیقی از وضعیت تولید کشور در اختیار داشت.

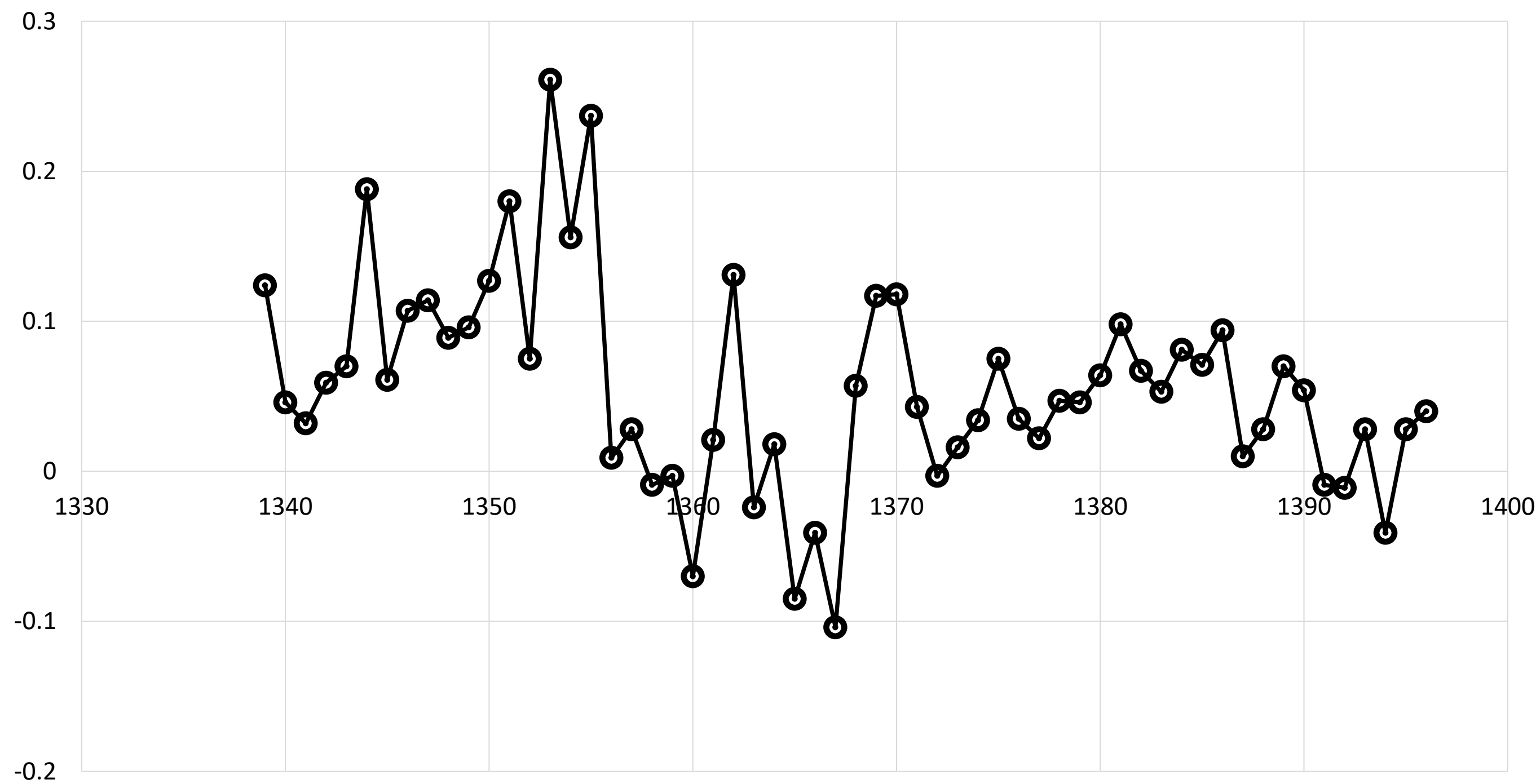

تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه بدون نفت (میلیارد تومان)

در سال ۱۳۳۸ تولید ناخالص داخلی بدون نفت در کشور ۹ هزار میلیارد تومان برآورد شده است که این رقم در سال ۱۳۴۸ به ۲۱ هزار میلیارد تومان افزایش یافته که در نوع خود رشد قابل توجهی بوده است. این شاخص در سال ۱۳۵۷ به ۶۲ هزار میلیارد تومان افزایش یافته که رشد ۳ برابری را نشان می دهد و در مجموع می توان گفت که روند رشد اقتصادی بدون نفت در ۲۰ سال منتهی به انقلاب اسلامی، روند مثبتی بوده است. این ۲۰ سال در مجموع با متوسط رشد ۱۰٫۸ درصدی همراه بوده است. بررسی ها دلالت بر آن دارد که سال های دهه های ۳۰ و ۴۰، سال های سرمایه گذاری های کلان در حوزه های صنعت بودن. با افزایش چشمگیر قیمت نفت در این دوره، حکومت ایران تلاش می کرد تا خود را قدرتی نوظهور در سال های پس از جنگ جهانی دوم مطرح کند.

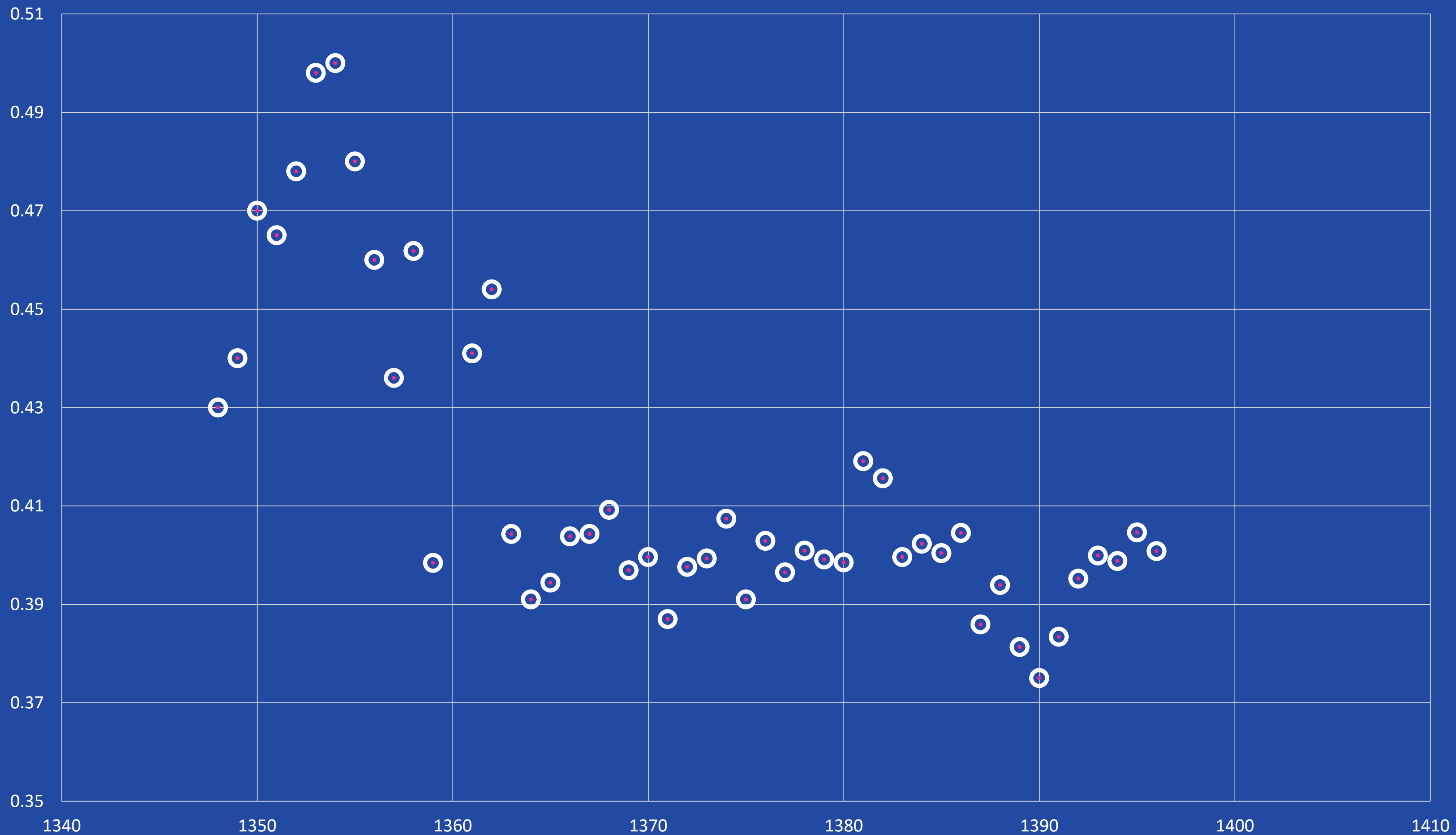
روند رشد اقتصادی بدون نفت در ایران

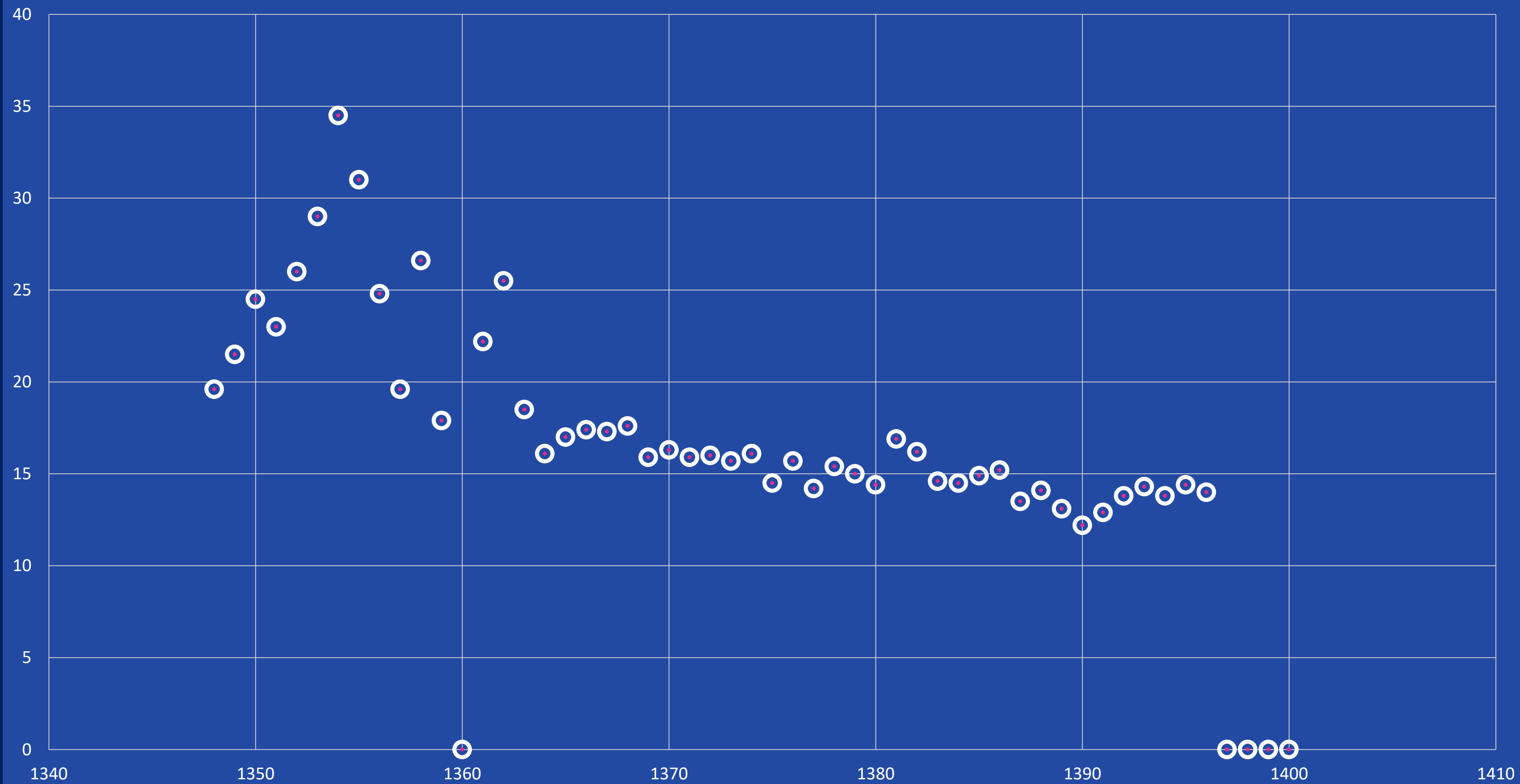
در این دوره وجود صنعت نفت، عامل اصلی تولید سرمایه، باعث شد که سرمایه های اقتصادی در حوزه صنعت یا شتاب زدگی و بسیاری مواقع بدون توسعه زیر ساخت های لازم انجام شود. از آنجا که این رشد اقتصادی، بی کیفیت و وارداتی بود، دوام چندانی نداشت و از سال های ۱۳۵۵ به بعد و در سال های پایانی حکومت محمد رضا پهلوی به شدت کاهش یافت و نشان داد که رشد اقتصادی زمانی می تواند با کیفیت باشد که پایدار بوده و از درون بجوشد.

از سال ۱۳۵۸ همزمان با انقلاب اسلامی ایران، سطح تولید ناخالص کاهش پیدا کرد و از ۶۱ هزار میلیارد تومان در سال ۱۳۵۸ به ۵۱ هزار میلیارد تومان در سال ۱۳۶۸ رسید که در مجموع یک رشد منفی محسوب میشود. با این وجود پس از پایان جنگ تحمیلی و آغاز بازسازی کشور، یک روند رو به رشدی در تولید ملی بدون نفت آغاز گردید. به گونه ای که اقتصاد ایران طی این سال ها و تا سال ۱۳۹۰ بدون احتساب درآمد های نفتی رشد معادل ۵,۶ درصد به طور میانگین را تجربه کرد. با این وجود در سال های ۱۳۹۱ و همزمان با دور جدید تحریم ها علیه ایران و نیز بحران اقتصادی در سال ۲۰۰۸ اقتصاد ایران رشد اقتصادی منفی را تجربه کرد. به طور کلی سال های بعد از جنگ تحمیلی تا سال ۱۳۹۶ در ایران رشد اقتصادی بدون نفت معادل ۴,۶ درصد میباشد که برای یک دوره ۳۰ ساله عدد نسبتاً مناسبی است.

روند تغییرات ضریب جینی از سال های ۱۳۴۸ تا ۱۳۹۷

توزیع درآمد (سهم ۱۰ درصد ثروتمندترین به ۱۰ درصد فقیرترین) طی سال های ۱۳۴۷ تا ۱۳۹۶
مأخذ: بانک مرکزی ایران

سپاسگزارم

